

УДК 336.2

ІРИНА СОБОЛЕВА

*викладач кафедри обліку та оподаткування
Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського,
м. Миколаїв, Україна*

ОЛЕКСАНДР ПІШЕНІН

*магістрант факультету економіки
Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського,
м. Миколаїв, Україна
e-mail: a.pishenin@outlook.com*

**ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ
МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА НА СПРОЩЕНІЙ СИСТЕМІ
(НА ПРИКЛАДІ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ)**

У статті проведено аналіз сучасного стану розвитку торговельної сфери в Україні. Надано статистичні дані стосовно діяльності суб'єктів господарювання у сфері торгівлі за останній рік. Розкрито основні аспекти систем оподаткування суб'єктів малого підприємництва, що перебувають на спрощеній системі та необхідні умови щодо ведення господарської діяльності. Розкрито питання ліцензування деяких видів товарів та оподаткування оптової та роздрібною торгівлі податком на додану вартість. Наведено алгоритм розрахунку ПДВ для платників єдиного податку. Надано висновки та рекомендації щодо ведення та оподаткування торговельної діяльності.

Ключові слова: торговельна діяльність, спрощена система оподаткування, роздрібна торгівля, оптова торгівля, податок на додану вартість, єдиний податок.

Стрімкі та динамічні зміни, що відбуваються у податковому законодавстві України протягом останніх років, сприяли значному розвитку підприємницької діяльності на мікрорівні. Особливого розвитку малий бізнес зазнає у сфері торговельної діяльності. Питання оподаткування оптової та роздрібною торгівлі розглядали такі вітчизняні вчені, як Слав'янська Н.Г., Панура Ю.В., Гаврилець В.А., Ващенко Н.В. Єріс М.Л., Ільяшенко В.А. тощо.

Метою наукової статті є аналіз сучасного стану розвитку діяльності торговельних підприємств, обґрунтування вибору спрощеної системи оподаткування та дослідження основних аспектів ведення діяльності та податкового законодавства для суб'єктів малого підприємства, що займаються оптовою чи роздрібною торгівлею.

Торговельна діяльність – це роздрібна та оптова торгівля, діяльність у торговельно-виробничій (ресторанне господарство) сфері за готівку, інші готівкові платіжні засоби та з використанням платіжних карток, що регулюється Цивільним та Господарським кодек-

сами України, Законом України «Про захист прав споживачів» [8], а також Постановою КМУ № 833 «Про затвердження Порядку провадження торговельної діяльності та правил торговельного обслуговування на ринку споживчих товарів» [9], яка встановлює умови провадження торговельної діяльності.

Оптова торгівля – це вид економічної діяльності в сфері товарообігу, що охоплює купівлю-продаж товарів за договорами поставки партіями для подальшого їх продажу кінцевому споживачеві через роздрібну торгівлю, для виробничого споживання та надання пов'язаних із цим послуг [5]. Роздрібна торгівля являє собою підприємницьку діяльність з продажу товарів кінцевим споживачам для їх особистого домашнього або іншого некомерційного використання незалежно від форми розрахунків, на умовах публічного договору. Відповідно до Постанови №833, торговельним приміщенням, де суб'єкт господарювання провадить свою діяльність є магазин, кіоск, павільйон, магазин-склад, склад товарний [4].

За останніми статистичними даними на початок 2018 року, торговельна діяльність в нашій країні займає 46,4% загальної кількості суб'єктів господарювання (табл. 1).

Отже, більшу питому вагу у торговельній діяльності займають фізичні особи-підприємці. Крім того, сфера торгівлі займає більше половини (51%) загальної кількості видів діяльності, що провадять фізичні особи-підприємці. Також, торговельна сфера займає достатньо велику частину й серед юридичних осіб (26,5%) [6].

Сучасне податкове законодавство передбачає дві альтернативні системи оподаткування: загальну та спрощену. Загальна система оподаткування передбачає сплату всіх податків та зборів передбачених ПКУ [1]. Спрощена система оподаткування (далі – ССО) – це спеціальний податковий режим, який запроваджено для зниження податкового навантаження на суб'єктів господарської діяльності. ССО включає в себе чотири групи платників єдиного податку, проте, остання з них належить до сфери сільськогосподарської діяльності (табл. 2).

Всі представлені у таблиці групи єдиного податку включають в себе можливість здійснювати діяльність у сфері торгівлі. Однак для платників першої та другої групи існують певні обмеження стосовно видів діяльності згідно ПКУ, тому багатьом суб'єктам господа-

рювання у сфері торгівлі доцільно обирати провадження своєї діяльності на третій групі. Одночасно, Податковим кодексом України передбачено деякі обмеження стосовно того, хто може виступати платником єдиного податку на 3 групі (п. 291.5 ст. 291) [1].

При реєстрації суб'єкта господарювання, його автоматично зараховують на загальну систему оподаткування. Обрання ССО відбувається шляхом подання до контролюючих органів відповідної заяви. Обрати спрощену систему оподаткування можна не більше ніж 1 раз на рік. Для фізичних осіб-підприємців на першій та другій групі ставка єдиного податку визначається органами місцевого самоврядування відповідно до місця державної реєстрації та в залежності від вибраного виду діяльності.

Розглядаючи діяльність юридичних осіб у торговельній сфері необхідно зазначити, що товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ) – це суб'єкт господарської діяльності, юридична особа, статутний капітал якої поділений на частки, розмір яких визначено статутом. Сутність ТОВ полягає у тому, що засновники (учасники) несуть відповідальність за зобов'язання в обмеженому об'ємі – в обсязі своїх внесків до статутного капіталу. Зазвичай ТОВ орієнтоване на суб'єкти малого підприємництва і є найпоширенішим видом серед господарських товариств на території України [2,3].

Таблиця 1 – Кількість суб'єктів господарювання у сфері торговельної діяльності

	Усього, одиниць	У тому числі підприємства		У тому числі фізичні особи-підприємці	
		одиниць	у відсотках до загальної кількості підприємств України	одиниць	у відсотках до загальної кількості фізичні особи-підприємців України
Оптова та роздрібна торгівля	837797	89538	26,5	748259	51,0
Усього	1805144	338341	100	1466803	100

Таблиця 2 – Спрощена система оподаткування (3 групи ЄП)

	I група (фіз. особи)	II група (фіз. особи)	III група (фіз. особи та підприємства)
Ставка ЄП	до 10% від прожиткового мінімуму	до 20% від мінімальної заробітної плати	5% з доходу 3% з доходу + ПДВ
Обсяг річного доходу	до 300 тис. грн.	до 1,5 млн грн.	до 5 млн грн.
Кількість найманих працівників	відсутня	до 10 чоловік	немає обмежень
Податковий період	календарний рік	календарний рік	календарний квартал

Перед початком торговельної діяльності суб'єкт господарювання – юридична особа повинна мати:

- ліцензії (для продажу окремих видів товарів);
- торговий патент за місцезнаходженням пункту продажу товарів;
- документи на товар (накладні, сертифікат якості тощо);
- реєстратор розрахункових операцій (РРО);
- книгу обліку розрахункових операцій (КОРО);

договір оренди приміщення.

Якщо брати до уваги діяльність фізичних осіб-підприємців, то до цього списку слід додати книгу обліку доходів та витрат (на загальній системі) або книгу обліку доходів (для платників єдиного податку). При цьому фізичні суб'єкти підприємницької діяльності – фізичні особи-платники єдиного податку мають право не застосовувати реєстратори розрахункових операцій.

Для продажу деяких товарів необхідно отримувати ліцензію і відповідно до ст. 7 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності», у сфері торгівлі ліцензуванню підлягають:

- алкогольні напої та тютюнові вироби;
- лікарські засоби та ветеринарні медикаменти;
- спеціальні технічні засоби для зняття інформації з каналів зв'язку та інших технічних засобів негласного отримання інформації;
- піротехнічні засоби;
- агрохімікати;
- вогнепальна зброя та ін. [7].

Аналізуючи спрощену систему оподаткування для суб'єктів, що провадять свою діяльність у сфері торгівлі, слід приділити особливу увагу податку на додану вартість, оскільки існує можливість торговельним підприємствам одночасно бути платниками ПДВ та єдиного податку (третья група).

У тому разі, якщо суб'єкт господарювання бажає виступати платником податку на додану вартість, йому слід подати заяву від-

повідної форми до контролюючих органів. Як платник ПДВ, підприємство буде обліковуватись з першого числа місяця, наступного за місяцем подання такої заяви. При обранні податку на додану вартість, ставка єдиного податку з доходу буде зменшена до 3 %, а підприємство буде вести нарахування та сплату ПДВ на загальних засадах. У сучасній ринковій ситуації, торгові підприємства, перебуваючи на спрощеній системі оподаткування зазвичай обирають сплату податку на додану вартість, адже у цьому разі у суб'єкта господарювання збільшується кількість контрагентів.

Базою нарахування 3 чи 5 відсотків єдиного податку є будь-який дохід, торгового підприємства, отриманий протягом податкового (звітного) періоду в грошовій формі (готівковій та/або безготівковій), визначеній п. 292.3 ст. 292 Податкового кодексу України. У разі якщо за поставлені товари з підприємством розраховувались іноземною валютою, дохід перераховується у гривнях за офіційним курсом гривні до іноземної валюти, встановленим Нацбанком України на дату отримання такого доходу.

Отже, проаналізувавши оподаткування суб'єктів малого підприємництва на спрощеній системі на прикладі торговельних підприємств можна зробити певні висновки. По-перше, торговельна діяльність займає велику частку у сфері підприємницької діяльності. По-друге, на спрощеній системі оподаткування суб'єкту господарювання потрібно звертати увагу на види торговельної діяльності, які можна провадити на вибраній групі єдиного податку. По-третє, відповідально підійти до питання «яким чином провадити діяльність? як юридична чи фізична особа?» та підготувати всі необхідні документи щодо реєстрації та ведення торговельної діяльності.

Слід пам'ятати, що ведення торговельної діяльності, як і іншої підприємницької діяльності, має свої податкові вимоги та нюанси. Вибір оптимальної податкової системи, дотримання чинного податкового законодавства та ведення прозорого обліку є запорукою ефективної та прибуткової діяльності.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (зі змінами та доповненнями): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T102755.html

2. Закон України «Про господарські товариства» від 19.09.1991 № 1576-XII (зі змінами та доповненнями): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T157600.html
3. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 06.02.2018 № 2275-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
4. Що таке роздрібна торгівля? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://online.dtkk.ua>
5. Організаційно-правові питання торговельної діяльності: оптова і роздрібна торгівля [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/749>
6. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
7. Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19>
8. Закон України «Про захист прав споживачів» (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>
9. Постанова від 15 червня 2006 р. N 833 «Про затвердження Порядку провадження торговельної діяльності та правил торговельного обслуговування на ринку споживчих товарів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/833-2006>

References

1. The Tax Code of Ukraine dated 02.12.2010 No. 2755-VI (with amendments and supplements): [Electron pessus]. – Access mode: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T102755.html
2. Law of Ukraine "On Business Associations" dated 19.09.1991 No. 1576-XII (with amendments and supplements): [Electron pessus]. – Access mode: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T157600.htm
3. Law of Ukraine "On Limited Liability Companies" dated February 6, 2018, No. 2275-VIII [Electron pessus]. – Access mode: <http://zakon.rada.gov.ua>
4. What is a retail? [Electron pessus]. – Access mode: <https://online.dtkk.ua>
5. Organizational and legal issues of trading activity: wholesale and retail trade [Electron pessus]. – Access mode: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/749>
6. State Statistics Service of Ukraine [Electron pessus]. – Access mode: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
7. Law of Ukraine "On licensing of types of economic activity» (with changes and additions) [Electron pessus]. – Access mode: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19>
8. Law of Ukraine «On consumer rights protection» (with changes and additions) [Electron pessus]. – Access mode: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>
9. The Resolution dated June 15, 2006 N 833 "On Approval of the Procedure for Conducting Trade Activity and Rules for Commercial Services in the Consumer Goods Market" [Electron pessus]. – Access mode: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/833-2006-p>

Соболева И., Пишенин А. Налогообложение субъектов малого предпринимательства на упрощённой системе (на примере торговых предприятий)

В статье проведён анализ торговой деятельности в Украине. Предоставлено статистические данные касательно деятельности субъектов в сфере торговли за последний год. Раскрыты основные аспекты налогообложения субъектов малого предпринимательства, которые находятся на упрощённой системе и необходимые условия касательно ведения деятельности. Раскрыты вопросы лицензирования некоторых видов товаров и налогообложения оптовой и розничной торговли налогом на добавленную стоимость. Предоставлено выводы и рекомендации касательно ведения торговой деятельности.

Ключевые слова: торговая деятельность, упрощенная система налогообложения, розничная торговля, оптовая торговля, налог на добавленную стоимость.

Soboleva I., Pishenin O. Taxation of small businesses on a simplified system (for example, commercial enterprises)

The rapid and dynamic changes taking place in the tax legislation of Ukraine in recent years have contributed to the significant development of entrepreneurial activity at the micro level. Particularly small business experiences in the sphere of trade activity. The article deals with analysis of development of trade activity in Ukraine. Provided statistics on the activities of entities in the field of trade that has been provided during last year in Ukraine. The main aspects of the taxation of small businesses are disclosed. Were showed necessary conditions for conducting business activity on simplified tax system. The issue of living censening of certain types of goods and taxation of wholesale and retail trade in value added tax is disclosed. The algorithm of calculation of VAT for single tax payers is presented. The recommendations and conclusions about manage of activity and taxation policy are provided. When analyzing a simplified taxation system for entities operating in the field of trade, special attention should be paid to value added tax, since it is possible for trading companies to be both tax payers and a single taxpayer. Trading activities, as well as other entrepreneurial activities, has its tax requirements and nuances. The choice of the optimal tax system, compliance with current tax legislation and transparent accounting is a guarantee of efficient and profitable activity.

Key words: trade activity, simplified taxation system, retail trade, wholesale trade, value added tax.

Стаття надійшла до редколегії 30.11.2018